

8. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : [підручник] / С.М. Ілляшенко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2010. – 334 с.
9. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України. Аналітична доповідь. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_table/1029_dok.pdf.
10. Колодізев О.М. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку національної економіки : дис. ...д-ра екон. пец. : 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О.М. Колодізев; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2011. – 508 с.
11. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

УДК 336

Дяковський Д.А.

кандидат економічних наук

Національного університету «Кієво-Могилянська Академія»

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗШИРЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовані основні переваги радикального розширення внутрішнього ринку вогнепальної зброї в Україні. Особливий наголос зроблений на позитивних наслідках для економіки загалом, а також фінансової сфери. Зроблений ряд висновків і рекомендацій щодо організаційних аспектів згаданого процесу.

Ключові слова: ринок зброї, фінанси, фінансовий ринок, оподаткування, торгівля.

Дяковский Д.А. ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПЕРСПЕКТИВЫ РАСШИРЕНИЯ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА ОГНЕСТРЕЛЬНОГО ОРУЖИЯ В УКРАИНЕ

В статье проанализированы основные преимущества радикального расширения внутреннего рынка огнестрельного оружия в Украине. Особый упор сделан на положительных последствиях для экономики в целом, а также финансовой сферы. Сделан ряд выводов и рекомендаций относительно организационных аспектов упомянутого процесса.

Ключевые слова: рынок оружия, финансы, финансовый рынок, налогообложение, торговля.

Dyakovsky D.A. FINANCIAL AND ECONOMIC PROSPECTS EXPAND THE DOMESTIC MARKET FIREARMS IN UKRAINE

The article analyze the main advantages of the expansion of the domestic market of firearms in Ukraine. Special emphasis is placed on positive consequences for the economy and the financial sector. A number of conclusions and recommendations regarding the organizational aspects of the process was made.

Keywords: the firearms market, finance, financial markets, taxation, trade.

Постановка проблеми. Україна зіткнулась із жорсткою необхідністю відновлення втрат від агресії Росії, які зокрема виражаються у спаді ВВП, промислового виробництва, торгівлі і, як наслідок, надходження податків до бюджету. Водночас Україна володіє значними можливості моментальної компенсації великої частини названих втрат через розширення внутрішнього ринку зброї. Також це забезпечить повноцінні можливості для реалізації конституційних прав громадян на життя й самозахист і потужне посилення обороноздатності нації й держави. Зроблено це може бути шляхом лібералізації умов торгівлі, насамперед за рахунок дозволу масового продажу короткоствольної та інших заборонених зараз видів вогнепальної зброї населенню. Але проти цього кроку й досі виступає досить значна кількість спеціалістів, насамперед працівників правоохоронних органів. Також наявні побоювання деяких категорій громадян щодо небезпеки, яку ймовірно може становити зброя в руках населення. Це надає науковому аналізу фінансово-економічних, правових і соціальних аспектів цього кроку особливої актуальності.

Невирішені раніше проблеми в роботах спеціалістів. Політика уряду, законодавство та фактичні дії правоохоронних органів до цього часу спрямовані проти згаданого вище кроку. І якщо роботи юристів і правозахисників з приводу дозволу продажу короткоствольної вогнепальної зброї населенню досить

поширені, то обґрунтуванню економічних переваг згаданого кроку науковцями приділено недостатньо уваги.

Постановка завдання:

1. Обґрунтувати доцільність і необхідність розширення внутрішнього ринку зброї
2. Визначити очікувані позитивні наслідки цього кроку для такого:
  - економіки загалом;
  - фінансової сфери;
  - соціальної сфери;
  - обороноздатності України.
3. Визначити кроки, потрібні для досягнення визначених позитивних наслідків

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна тривалий час є одним із світових лідерів на ринках озброєнь, перемагаючи відомих іноземних виробників у конкурентній боротьбі завдяки високій якості продукції та збалансованій ціновій політиці. Існує широка мережа науково-дослідних, конструкторських установ і виробничих підприємств, що, незважаючи на фінансову скруту, не розгубили, а примножили останнім часом потенціал, який можна вважати вагомим елементом національного багатства України. Після розпаду Союзу Україна успадкувала близько 30% його ВПК, зокрема, значну частку теоретичних і практичних напрацювань у галузях, де радянська школа випереджала західну. Саме тому, незважаючи на економічну кризу й занепад промис-

ловості, оборонний сектор за багатьма напрямками не втратив передових позицій [1].

Тобто, досвід у розробці, виробництві і збуті зброї, як важкої, так і легкої вогнепальної, у нашої держави є. У світлі цього особливо впадає в очі нехтування гігантським потенціалом внутрішнього ринку вогнепальної зброї, який залишається не залученим через безглузді й застарілі законодавчі обмеження на продаж зброї громадянам. Ці обмеження можна вважати пережитком тоталітаризму, коли владі був притаманний страх перед громадянами, чії свободи вона забирала. Однією з таких свобод, які визнаються майже всіма країнами, є право на самозахист.

Проте без надання права на володіння ефективними інструментами самозахисту це право залишається декларативним. Тому у зв'язку з соціальною та економічною доцільністю й необхідністю потрібна лібералізація умов продажу зброї громадянам України.

До того ж фактично ринок вогнепальної зброї в Україні існує, але він є «чорним», тобто кримінальні елементи мають широкі можливості для отримання на руки пістолетів, револьверів, автоматів, рушниць як вітчизняного, так і іноземного виробництва. На сьогодні в Україні можна придбати різну нелегальну зброю – доступно більше ніж 4 мільйони одиниць. Як повідомляє МВС, у населення в обігу перебуває понад 850 тисяч одиниць рушниць гладкоствольних і нарізних, 170 тисяч одиниць зброї, яку пристосовано стріляти гумовими кулями, 110 тисяч одиниць зброї пневматичного калібру 5,5 і навіть більше. За даними журналу «Small Arms Survey», були вжито заходи, які дали змогу спостерігати за ситуацією стрілецької зброї у 180 країнах світу. За отриманими даними, Україна перебуває на 84 місці у світовому рейтингу за кількістю людей, що володіють зброєю. На 100 чоловік у середньому припадає 6,6 одиниць зброї. Якщо порівняти зі Швецією, то в цій країні на 100 осіб припадає 31,6 одиниць зброї, при цьому зареєстровано 2 096 798, а у Франції – 31,2, зареєстровано 2 802 057 одиниць, у Польщі – 1,3 одиниць, а зареєстровано 314 641 одиниць[2]. А добропорядні громадяни, які за певних обставин вимушені купувати нелегальну зброю з метою самозахисту, наражаються на небезпеку переслідувань за порушення відповідних статей Кримінального кодексу, за якими передбачені досить значні санкції (до 5 років ув'язнення). Легально на сьогодні в Україні громадяни, старші за 18 років, можуть придбати лише пневматику, холодну зброю й газові пістолети. Із 21-го року дозволено купувати вогнепальну мисливську гладкоствольну зброю. Той, хто досяг 25-річного віку, має право на вогнепальну мисливську нарізну зброю. І лише обмежене коло осіб має право на придбання травматичної зброї. Такі обмеження уже не влаштовують суспільство.

Отже, громадяни, науковці, підприємці, правозахисники мають спільними узгодженими зусиллями сприяти зміні наявного порядку продажу зброї на ліберальний. Причому дозвіл усім на придбання травматичної зброї є лише частковим заходом і не може задовольнити суспільство. Потрібно саме закріплення права володіння й носіння вогнепальної зброї для всіх громадян.

Варто відмітити зусилля Української асоціації власників зброї та особисто очільника її наглядової ради Григорія Учайкіна, що просвітницькими методами й розробкою законопроектів щодо зброї просуває прогресивні ідей стосовно забезпечення права громадян на самозахист і пропонує дієві механізми, які дозволили б запобігати незаконному використан-

ню зброї. Також прогресивні підходи щодо продажу зброї громадянам декларує партія «Свобода». Важливо, що громадські організації, які об'єднують патріотично налаштованих власників та прихильників зброї, демонструють бажання брати дієву участь у захисті цілісності й недоторканності кордонів, незалежності та державності України.

Прийняття в Україні закону про зброю в редакції, яка дозволяла б вільний продаж вогнепальної зброї, насамперед короткоствольної, матиме безсумнівний значний позитивний ефект одразу в декількох сферах.

По-перше, суттєво розширяться можливості пристойних громадян щодо захисту власного життя, здоров'я, близьких і майна. Ці права гарантовані конституцією й подальше обмеження їх реалізації недопустиме. Власне, саме право на володіння й носіння зброї автор вважає за доцільне закріпити в Конституції України.

По-друге, в суспільстві стане зрозумілою необхідність поважного ставлення до особистості. Грубіяни, хулігани та злочинці матимуть вагомий стимул, щоб утриматись від зазіхань на особу, її гідність і майно.

По-третє, владі загалом і окремим знахабнілим її представникам стане небезпечно творити свавілля проти громадян, які здатні дати адекватну відсіч на різного роду злочинні зазіхання. Власне, це дисциплінуватиме правлячий клас та чиновників і сприятиме розвитку справжньої демократії з фактичною, а не декларативною рівністю громадян.

По-четверте, зросте обороноздатність держави, у якій озброєні й навчені патріоти, об'єднані в багаточисленні добровільні загони самооборони зможуть без оголошення мобілізації моментально організуватись і допомагати армії, спецназу та нацгвардії ліквідувати окупантів, терористів, сепаратистів та інші ворожі елементи. А це особливо необхідно для забезпечення обороноздатності нашої держави в умовах сусідства з агресивно налаштованою фашистською Російською імперією.

По-п'яте, буде створений багатомільярдний ринок зброї й супутніх товарів і послуг, що суттєво прогресивно впливатиме на розвиток вітчизняної економіки та промисловості.

Останній пункт наведеного переліку спробуємо розглянути більш докладно.

У країні вже протягом багатьох років залишається незадоволеним значний платоспроможний попит на зброю для самозахисту. Крім того, у разі спрощення реєстрації обсяги продажів навіть дозволених видів зброї зросте багатократно.

В Україні існує низка підприємств, які займаються розробкою та виробництвом вогнепальної зброї й аксесуарів для неї. І ці розробки за якістю і рівнем технології вже зараз здатні конкурувати з найкращими світовими брендами. Проте на світових ринках у цій сфері існує жорстка конкуренція й захоплення своєї ніші на ринку потребує від вітчизняних підприємств значних витрат на сучасне обладнання й маркетинг. З іншого боку, вітчизняні виробники здатні запропонувати саме українцям дуже широкий асортимент якісної сучасної ручної вогнепальної зброї. І хоча вони все ж мають деяку реалізацію на внутрішньому ринку, вона занадто мала порівняно з потенціалом вільного продажу в 45-мільйонній країні.

Згадаємо ряд виробників, яких можна вважати провідними в нашій державі.

Так, Казенне науково-виробниче об'єднання «Форт» МВС України, створене в 1994 р. для виробництва вогнепальної зброї та спеціального обладнання для потреб силових структур України. За

двадцять років існування підприємство значно розширило асортимент своєї продукції. На сьогодні КНВО «Форт» МВС України займається виробництвом стрілецької зброї та боеприпасів, крім того, значну частину продукції становить травматична зброя для цивільного ринку. Основна частина продукції підприємства орієнтована на експорт, тому, для того щоб відповідати високим вимогам міжнародних ринків, особлива увага приділяється впровадженню прогресивних матеріалів і технологій виробництва з метою підвищення якості й характеристик продукції. Але при потребі, а вона є, об'єднання може запропонувати українським громадянам не менше ніж 9 моделей багатозарядних бойових і спортивних пістолетів, як повно розмірних, так і компактних, а також мисливські рушниці, штурмові та снайперські гвинтівки, кулемети, патрони й широкий асортимент супутніх товарів [3].

Дуже цікавою для вітчизняних споживачів може стати продукція київського заводу «Маяк», який став випускати сучасні високоточні снайперські гвинтівки, модернізувати автомати Калашнікова, кулемети тощо [4]. Також потрібно відмітити вітчизняні якісні й сучасні гвинтівки «зброяр», деякі моделі яких доступні вітчизняним мисливцям, але котрі можуть отримати набагато більше коло покупців.

Але на внутрішньому ринку збут продукції суттєво обмежений, оскільки легальними споживачами є тільки силові структури й мисливці. Це не можна вважати достатнім, адже силові структури в нашій державі відчувають такий самий брак фінансування, як і всі бюджетні установи й через це не розміщують масштабних замовлень із закупівлі зброї, а мисливці мають право купувати тільки відповідну мисливську зброю, яка за своїми споживчими якостями малопридатна для самозахисту і становить лише не найбільшу частину модельного ряду ручної вогнепальної зброї.

Тобто, лібералізація умов торгівлі вогнепальною зброєю на внутрішньому ринку сприятиме зростанню збуту продукції вітчизняних підприємств збройної галузі й, отже, надходження значних сум виручки від реалізації на рахунки цих підприємств у вітчизняних банках. Це означатиме для самих підприємств суттєве покращення фінансового стану, і дасть змогу більш упевнено почуватись у конкурентному середовищі світових ринків і захоплювати додаткові їх сегменти й ніші. Крім того, зростатиме інвестиційна привабливість підприємств і галузі в цілому, що виражатиметься в здійсненні реальних проектів і створить передумови для масштабних емісій цінних паперів підприємствами галузі, і тим самим сприятиме розвитку фінансового ринку й банківської системи України.

Наступним позитивним моментом буде створення значної кількості нових робочих місць на підприємствах. які виробляють зброю і здійснюють торгівлю нею та супутніми товарами й послугами.

Підсумком для економіки загалом і для держави буде розвиток підприємництва в цій сфері і, як наслідок, значне зростання ВВП за рахунок доданої вартості, що створюється в високотехнологічній галузі розробки й виробництва зброї та торгівлі, а також надходження величезних сум у вигляді податків до держбюджету, зокрема, за рахунок ПДВ, акциз-

ного збору, мита, податку на прибуток і податку з доходів фізичних осіб. А точніше таке:

- ПДВ і акцизний збір при продажі в Україні зброї, боеприпасів, супутніх товарів і послуг українських виробників;

- ПДВ, акцизний збір, мито при імпорті і продажі в Україні зброї, боеприпасів, супутніх товарів і послуг іноземних виробників;

- податок на прибуток отриманий виробниками, імпортерами, торговцями нової галузі;

- податок з доходів фізичних осіб, отриманий працівниками новоствореної галузі, і соціальні внески.

Не варто також нехтувати гігантськими запасами вогнепальної зброї та боеприпасів, які залишилися на території України на військових складах після розпаду СРСР. Скільки ж залишилося зброї з радянських часів, ніхто не знає. Імовірно, цієї «зайвої» техніки поки цілком достатньо, щоб демпінгувати на світових ринках [5]. Також реалізувати цю зброю можна на внутрішньому ринку. Ці заходи дадуть грошові надходження, що стануть джерелом фінансування сучасних наукових розробок у сфері озброєнь, технічного переозброєння підприємств збройної галузі тощо. В іншому разі бюджет України втрачатиме значні кошти на зберігання й утилізацію цих запасів, які ніяк не компенсуються.

Висновки:

1. В Україні назріла необхідність лібералізації правил продажу вогнепальної зброї населенню, зумовлена низкою об'єктивних соціально-економічних причин, які розглядалися вище.

2. Позитивні наслідки цього відчуватимуться в таких сферах: фінансово-банківська сфера і страхування, бюджетно-податкова сфера, виробництво, торгівля, працевлаштування, оборона, захищеність особи тощо.

3. Усі передумови й інфраструктура для розширення ринку вже наявні, тобто це не потребуватиме значних організаційних витрат.

4. Єдиним кроком, потрібним від законодавчої влади, є прийняття ліберального закону про зброю.

Але останнє не можна вважати поступкою або милістю законодавців. Цей крок є обов'язковим, оскільки, утримуючись від нього, влада позбавляє громадян (платників податків) найефективнішого інструмента самозахисту, а бізнес – великих потенційних прибутків. Такий стан суперечить інтересам особи, соціуму й бізнесу і має бути змінений.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Україна на світовому ринку озброєнь. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.refine.org.ua/pageid-4038-1.html>.
2. На «чорному ринку» зброї в Україні обертається 3,5 млн. стволів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.huntingukraine.com/index.php?option=com_kunena&unc=view&catid=31&id=86190&Itemid=209.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fort.vn.ua/o-predpriyatii.html>.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mayak.com.ua/index.php/ua/small-arms-and-its-components/121-box-for-pottronnoyi-tape>.
5. Україна витісняють з ринку озброєнь. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2010/12/16/262329/>.